

Editura Universității Transilvania din Brașov

Adresa: 500091, Brașov
Bd. Iuliu Maniu 41A
Tel: 0268 476050
Fax: 0268476051
E-mail: editura@unitbv.ro

Copyright: Autorii, 2024

Editură acreditată CNCS, categoria B
pentru domeniul Filologie (2020)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

Chamber jazz: ce e această muzică?

ed.: Adrian Lăcătuș, Lucian Ban, Maria Ghiurțu – Brașov: Editura Universității Transilvania din Brașov, 2024
ISBN 978-606-19-1725-9

- I. Lăcătuș, Adrian (ed.)
- II. Ban, Lucian (ed.)
- III. Ghiurțu, Maria (ed.)

78

**Editura
Universității
Transilvania
din Brașov**

O muzică a dialogului

Jazzul este o muzică a libertății, un elogiu adus creativității individuale, dar și o formă de atenție la celălalt, o reacție creativă la diferența acestuia, o muzică a dialogului. E un dialog exersat, cultivat, întreținut și totuși surprinzător de fiecare dată. Conceptul mai degrabă intim al seriei noastre de jazz cameral, care a pornit de la spațiul cald și relativ restrâns al Centrului Multicultural al Universității Transilvania din Brașov și de la apropierea fizică de public, oferă condiții „naturale” acestui dialog, reducând la minimum elementele externe, perturbatoare. Nu există o scenă clar delimitată, nu există decât foarte rar instrumente electrice sau amplificare. Astfel, experiența publicului cu muzica și chiar cu materialitatea și corporalitatea producerii ei este cât se poate de intimă și de directă.

Nu este o muzică ușoară – programul seriei urmărește un echilibru uneori tensionat între inovația continuă din muzică, între caracterul ei experimental, avangardist, și tradițiile muzicale (clasice, folclorice, de jazz sau populare), între curiozitate și risc, între curiozitate și risc, pe de o parte, plăcere și contemplație, pe de altă parte. Este un program axat pe estetica și practica improvizației, despre care se va vorbi mai mult în dialogurile din această carte și cărora pianistul și compozitorul Lucian Ban, directorul artistic al seriei, le va dedica un eseu, inclus și acesta în volum. Improvizația este însă la fel de fascinantă dacă o privești din punctul de vedere al esteticii receptării ei, al experienței speciale a publicului. Identificarea cu o muzică nouă, care apare în fața ta din dialogul între muzicieni, este una care nu poate fi anticipată, este instantanee și cuprinzătoare. Există concerte la care acomodarea publicului este mai directă, care sunt mai seducătoare cu acesta, și concerte care îl pun într-o stare de neliniște, de ambivalentă proiecție și introspecție.

În orice caz, improvizația cheamă un răspuns, o reacție sau o serie de reacții. Și pentru că improvizația muzicală este departe de a fi un joc al spontaneității emoționale, având identitatea ei artistică, culturală și istorică, am simțit de la început nevoia de a investiga această reacție a publicului printr-o conversație la cald, o interogație articulată pe loc, ca răspuns la muzica ce tocmai s-a consumat. Această conversație este ea însăși o formă de improvizație, care urmează mai mult sau mai puțin aceleași principii ca ale celei muzicale: întrebările vin din atenția acordată muzicienilor și prezenței lor performative acolo și atunci.

Ele vin și dintr-o istorie a receptării muzicii, artei contemporane și literaturii, a politicii chiar pe care moderatorul și publicul unei universități o au și pe care o repun în discuție

Greșelile sunt inevitabile când îți cauți propria voce

BLACKSALT

LUCIAN BAN (RO/USA) – pian

ABRAHAM BURTON (USA) – saxofon

ADRIAN LĂCĂTUȘ, moderator: Abraham, pasiunea ta s-a simțit până în public. Poți să ne vorbești puțin despre asta? A fost atâta bucurie în interpretarea voastră, vi se putea citi pe față. Deși muzica voastră este uneori nostalgică, nu este sumbră.

ABRAHAM BURTON: În primul rând, vă mulțumesc tuturor că sunteți aici. Este întotdeauna o plăcere să venim și să cântăm pentru public, pentru că astfel avem șansa de a interacționa și de a emoționa, dar și de a fi emoționați de oameni. Voi vorbi despre pasiunea mea. Ador muzica și artele în general. Pentru mine este întotdeauna o plăcere să creez melodii și să încerc să mă pierd în ele. Este probabil ce-mi place mai mult să fac. Pentru mine e ca dragostea. Am avut norocul să cresc în New York, literalmente în preajma celor mai mari muzicieni de jazz care au pășit vreodată pe această planetă și am văzut cât de intimi erau cu muzica și instrumentele lor, mi-au deschis ochii. Sper să le pot transmite și altora ceea ce mi-au transmis ei când eram copil.

AL: Lucian, vrei să spui câteva cuvinte despre legătura ta cu Abraham, care nu se limitează la această formulă?

LUCIAN BAN: *Mystery*, primul album al cvartetului Elevation, a fost înregistrat live în New York la Cornelia Street Café, unul din locurile reprezentative pentru jazzul live din Big Apple. Am vrut să documentăm energia foarte intensă a unui concert live. Al doilea album, *Songs from Afar*, a adus ceva nou, pentru că am cântat cu un cântăreț de muzică veche din România, Gavril Țărmure. Albumul s-a concentrat pe ideea de melodie, așa cum apare în cântecele tradiționale din Transilvania sau în compoziții originale. Melodia e ceea ce ne leagă. Amândoi iubim jazzul, dar venim din tradiții diferite. Ce am remarcat prima dată când am cântat împreună, cred că acum cincisprezece ani, este cum Abraham a cântat toate notele, toate compozițiile originale pe care le adusesem la concert. A fost jazz, dar a fost mai mult decât atât. Are într-adevăr un dar pentru melodie, lucru foarte rar. Cântăreți foarte tehnici, cu un repertoriu larg, sunt o mulțime, dar darul pentru melodie este unic. Dacă ar fi să dau două exemple din muzica clasică,

la școală, profesorul m-a întrebat: „La ce instrument ți-ar plăcea să cânti?”, iar eu am răspuns: „saxofon”. Aveam poate doisprezece sau treisprezece ani la vremea aceea. Mi-au dat instrumentul și, când am început să cânt, toată lumea s-a întors și a exclamat: „Oh, dar tu știi să cânti la saxofon”. Nu mai cântasem niciodată. Am simțit că vine de la sine – puteam să cânt melodii, unele simple din reclame. Acela a fost momentul în care am început să cânt la saxofon. De la primul concert la care am fost, am fost uluit. Mi-am zis „Asta vreau să fac”. Am știut încă de atunci, la vârsta de treisprezece ani, că asta îmi doresc.

Din public: Ați putea să ne spuneți care muzician de jazz v-a influențat cel mai mult?

AB: Apar încontinuu noi muzicieni care mă influențează. Nu se termină niciodată. M-a influențat aproape fiecare muzician cu care am intrat în contact. Atunci când avem de-a face cu arta, din punctul meu de vedere, nu contează ce ne place sau displace, ci trebuie să apreciem ce aduce nou acel artist. Dacă mă iei repede, pot enumera mulți artiști, dar fiecare dintre ei mi-a oferit o altă temă de gândire. Am petrecut mult timp încercând să înțeleg în ce constă conceptul lor, de ce cântau așa cum cântau, ce se întâmpla în acel moment în viața lor. Sunt foarte pasionat de istorie, ador istoria. Istoria este o dimensiune foarte importantă a muzicii. Sunt de părere că trebuie să cunoști istoria – este uimitor când vezi cum au evoluat lucrurile, fiindcă muzica se schimbă tot la cinci ani. Este un ciclu nesfârșit. Muzica se schimbă, ideile se schimbă. Din punct de vedere stilistic, trebuie să vedem ce fac muzicienii mai în vârstă. Mă concentrez asupra lor pentru că ei pun mai mult accent pe stilistică. Dacă îi ascultați pe cei născuți în anii '20, toți pornesc de la aceleași date, dar nu sună la fel. De ce? Pentru că erau stiliști desăvârșiți, aveau personalitate. Astăzi suntem atât de dependenți de tehnologie. Și asta se aplică și instrumentelor. Nu mă înțelegeți greșit, tehnologia este extrem de importantă, dar cum faci să-ți transmiți vocea, să suni ca tine însuși? Ascult adesea împreună cu studenții mei muzica anilor '30-'50 pentru a înțelege cum apăreau aceste voci atât de distinctive. Inițial sunt reticenți, dar apoi încep să înțeleagă că e OK să faci greșeli, dacă sunt în slujba găsirii unei voci personale, puternice din punct de vedere stilistic. Cei despre care vorbesc cântă atât de *soft*, de încet, încât îți pot tăia răsuflarea cu emoția pe care o transmit.

Din public: Cred că, atunci când cânti în formule mai extinse, intervine intuiția. Ceea ce obții pe scenă e rezultatul a tot ce-ai învățat de-a lungul timpului.

LB: Așa ar trebui să gândim tot timpul. Cântăm seară de seară, dar de fiecare dată se schimbă ceva. Și devine din ce în ce mai riscant, fiindcă renunțăm de fiecare dată la câte o plasă de siguranță. Ajungem la aspectul cel mai dificil legat de această muzică. Lumea spune că jazzul e improvizație, dialog, iar eu cred că asta e cel mai bun lucru care s-a întâmplat în ultima vreme în muzică. Sunt de părere că jazzul din secolul XXI reprezintă cel mai mare salt din acest punct de vedere – deoarece într-un fel revine la origini. Cum trebuie abordată, de unde vine muzica? E multă emoție aici. De aceea mi se pare jazzul atât de important. Aduce cu sine o deschidere spre conversație și comunitate, și asta e ceea ce-l diferențiază de muzica europeană, o muzică a individualității – stai acasă și scrii.

CUPRINS

<i>Chamber Jazz: ce e această muzică?</i> LUCIAN BAN	7
<i>O muzică a dialogului,</i> ADRIAN LĂCĂTUȘ	13
<i>Ce mai înseamnă jazzul astăzi?</i> ALBRECHT MAURER și THEO JÖRGENSMANN	16
<i>Greșelile sunt inevitabile când îți cauți propria voce,</i> LUCIAN BAN și ABRAHAM BURTON	20
<i>Acest arsenal de efecte mă ajută să cânt ceea ce aud în cap,</i> MICHAEL ACKER și ALBERT TAJTI	24
<i>Nu am alt reper în afară de muzicienii cu care cânt,</i> ALBRECHT MAURER, MAT MANERI și LUCIAN BAN	28
<i>Improvizația scoate în evidență ce e mai vital în experiența umană,</i> ALEX HARDING și LUCIAN BAN	32
<i>Nu cred că există artă valoroasă fără umor,</i> DAN TEPFER și LEON PARKER	38
<i>Dacă nu mă simt ca un copil care se joacă, ceva e greșit,</i> LUCIAN BAN și ALEX SIMU	43
<i>Solo trebuie să-ți dai tu subiectele, pe care să le dezbați cu tine însuți,</i> MIRCEA TIBERIAN și TOMA DIMITRIU	47
<i>Alone Together – șase pianiști într-un dialog despre practica jazzului contemporan,</i> MIRCEA TIBERIAN, ALEXANDRU OLTEANU, TOMA DIMITRIU, LUCIAN BAN, SEBASTIAN SPANACHE și ROMEO COZMA	57
<i>Orice muzician de jazz visează la acel moment zen în care o sintaxă, un stil se arată și le recunoaște ca fiind ale lui,</i> interviu cu LUCIAN BAN	67
<i>Dacă e o greșală, o s-o pun la temelia a ceea ce fac,</i> MAT MANERI, RANDY PETERSON, JOHN HÉBERT și LUCIAN BAN	71

